

Lausunto luonnoksesta hallituksen esitykseksi laiksi ympäristövaikutusten arviointimenettelystä annetun lain liitteen 1 (hankeluettelo) muuttamiseksi (YM3/500/2018)

Onko teillä hankeluettelon muuttamiseen liittyvää yleistä sanottavaa?

Ympäristöteollisuus ja -palvelut YTP ry kiittää ympäristöministeriötä mahdollisuudesta antaa lausunnon sekä erityisesti siitä, että luonnoksessa ehdotetaan muutoksia jätteiden käsittelytoimintojen YVA-velvoitteisiin.

Uudistunut jätedirektiivi tulee lisäämään jätteiden hyödyntämistä Suomessa ja kaikkialla Euroopassa lähivuosina. Uusiin korkeampiin kierrätystavoitteisiin pääseminen edellyttää jätteiden hyödyntämiskapasiteetin kasvattamista kaikkialla Euroopassa. Tarkoituksenmukaisella lainsäädännöllä voidaan myötävaikuttaa siihen, että myös Suomeen syntyy uutta jätteiden kierrätyskapasiteettia ja tätä kautta uusia työpaikkoja sekä liiketoimintaa. Muita maita merkittävästi tiukempi lainsäädäntö voi osaltaan lisätä jätteiden vientiä Suomesta EU-maihin, joissa käsittely on kokonaistaloudellisesti edullisempaa kuin Suomessa.

Onko teillä muuta lausuttavaa luonnoksesta hallituksen esitykseksi?

Ympäristöministeriö ei tällä kertaa esitä muutoksia hankeluettelon 12. kohtaan, joka koskee muutos- ja laajennushankkeita. Perustelumuistiossa on kuitenkin esitetty tärkeitä täsmennyksiä YVA-menettelyn soveltamisesta muutos- ja laajennushankkeisiin. Nämä täsmennykset ovat hyviä, sillä ne toimivat hyvänä ohjenuorana YVA-velvoitteiden soveltamiseen muutos- ja laajennushankkeiden kohdalla ja tuovat lisää ennakoitavuutta toiminnanharjoittajille.

Näkemykset hankeluettelon alakohdista: 11. Jätehuolto

Jätteiden käsittelytoimintojen osalta YVA-menettelyiden soveltamisessa hankaluuksia ovat aiheuttaneet kansalliset laajennukset suhteessa YVA-direktiiviin, epäselvä kirjaus erityisesti fysikaalis-kemiallisen käsittelyn osalta sekä YVA-direktiiviin liittyvä tulkintaongelma hyödyntämistoimien osalta. Kaikki nämä hankaluudet on tuotu esille myös ympäristöministeriön tilaamissa taustaselvityksissä¹ sekä myös YTP:n tilaamassa selvityksessä (Jätteenkäsittely YVA-hankkeissa. Ramboll. 23.10.2017.)

Luonnos hallituksen esitykseksi vastaa pääosin jätteiden käsittelytoimintojen osalta tavoitteita YVA-hankeluettelon ajantasaistamiseksi. **Työtä tulisi edelleen jatkaa ei-tavanomaisen jätteen biologisen käsittelyn (kansallinen laajennus) sekä YVA-direktiivin hyödyntämistoimien tulkintaongelman osalta**

¹[YVA-lain hankeluettelon läpikäynti ja päivittämisen tarpeet](#) (pdf). Selvitys ympäristöministeriölle. HPP Asianajotoimisto. 22.12.2017. Marttinen K. ja Leino L., 2017; sekä [YVA-menettelyn soveltaminen jätetoimintoihin](#) (pdf). Muistio ympäristöministeriölle. Suomen ympäristökeskus 18.8.2016. Kauppila, J. ja Kokkonen S., 2016

(EU-tasolla tunnistettu ongelma). Näiden osalta kansallisen YVA-lainsäädännön toimivuus olisi hyvä arvioida vähintään heti jätedirektiivien kansallisen täytäntöönpanon jälkeen.

Rakenteen selkeytys

YTP kannattaa ehdotusta, että *"vaarallinen jäte"* ja *"ei-vaarallinen jäte"* käsitellään selkeästi erikseen. Tämä tekee ympäristönsuojelulaista ja YVA-laista yhteneväisemmän. Tämä on myös yhteneväisempi sekä YVA- että teollisuuspäästädirektiiveissä käytettyjen ryhmittelyiden kanssa.

Vaarallisen ja ei-vaarallisen jätteen kemiallinen käsittely

YTP kannattaa lämpimästi ehdotusta poistaa hankeluettelosta *"fysikaalis-kemiallinen käsittely"* termi ja korvata se *"kemiallinen käsittely"* termillä. Tämä on YVA-direktiivin mukainen kirjaus. Tällä voidaan myös selkeyttää YVA-lain soveltamista jätteiden käsittelytoimintojen kohdalla ja parantaa toiminnanharjoittajien oikeusturvaa ja selkeyttää viranomaisten päätöksentekoa.

Kuten perustelumuiotissa ja taustaselvityksistäkin tulee ilmi, niin muutokset *"fysikaalis-kemiallisen käsittelyn"* osalta ovat tarpeen, sillä tulkintaerot ovat yleisiä. Meillä on tiedossa tuoreita esimerkkejä siitä, että viranomaiset ovat virheellisesti tulkinneet betonin murskauksen olevan *fysikaalis-kemiallista käsittelyä*.

"Kemiallisen käsittelyn" osalta muutos pitäisi saada hyvin nopeasti ja täsmällisesti käytäntöön. Lupa- ja valvontaviranomaisille suunnattu tulkintaohjeistus tämän osalta on tarpeen. Lisäksi asia olisi hyvä ottaa esille myös viranomaisille suunnatuissa koulutuksissa.

Ei-vaarallisen jätteen biologinen käsittely

YTP pitää positiivisena ehdotusta nostaa YVA-menettelyn soveltamisrajaa *"ei-vaarallisen jätteen biologisen käsittelyn"* osalta 20 000 tonnista 35 000 tonniin, sillä näin se olisi yhtenäisempi mm. ympäristönsuojelulain kanssa. YTP olisi kuitenkin toivonut, että myös tässä oltaisiin pyritty yhdenmukaisuuteen YVA-direktiivin kanssa. Mikäli kansalliset laajennukset biologisen käsittelyn osalta päätetään kuitenkin säilyttää, olisi tärkeää arvioida myöhemmin, ettei se vaikeuta kiertotaloudelle ja hiilineutraalisuudelle asetettujen tavoitteiden saavuttamista.

YTP ei näe riittäviä perusteita *"ei-vaarallisen jätteen biologisen käsittelyn"* kansalliselle laajennukselle, sillä tapauskohtainen YVA-menettely on mielestämme riittävä keino tarvittaessa käynnistää laajempi vaikutusten arviointi. Jätteiden biologinen käsittely edellyttää joka tapauksessa aina ympäristölupaa (IED-lupa tai kansallinen lupa), ja ympäristölupakohtaisilla määräyksillä voidaan tehokkaasti hallita ympäristövaikutuksia ja riskejä. Lisäksi vuoden 2018 aikana lainsäädäntö tulee edelleen kiristymään, kun Suomessa aletaan soveltaa IED:n mukaisia BAT-päätelmiä, mikä edellyttää kaikkien jätteiden käsittelyn soveltamisalaan kuuluvien direktiivilaitosten ympäristölupien muuttamista neljän vuoden sisällä. BAT-päätelmissä annetaan sitovia päästöarvoja kaikille merkittävälle ympäristövaikutuksille ml. hajupäästöille.

YVA-direktiivin tulkintaongelma jätteiden hyödyntämisestä

Lopuksi haluamme tuoda esille vielä huolestamme YVA-direktiivin tulkintaongelmasta jätteiden *hyödyntämiseen* liittyen, mikä johtaa potentiaalisesti direktiivin tulkintaeroihin jäsenmaissa ja näin erilaisiin toimintaedellytyksiin eri maissa. Perustelumuistiossa mainitaan (s. 17), että kansallinen YVA-menettely jätteiden hyödyntämistoimintojen kohdalla on Euroopan Unionin tuomioistuimen päätöksen C-486/04 omaksuman tulkinnan mukainen, minkä vuoksi luonnoksessa ei esitetä muutoksia kansallisen YVA-menettelyn soveltamiseen jätteiden hyödyntämistoimintoihin.

Perustelumuistiossa tämä tulkintaongelma tuodaan esille vain hyvin lyhyesti. Sen sijaan ympäristöministeriön tilaamissa taustaselvityksissä on asia tuotu esille kattavasti. Esimerkiksi HPP Asianajotoimiston tekemän selvityksen mukaan YVA-menettelyn soveltamiseen hyödyntämistoimien osalta liittyy tulkintaongelmia, jotka johtuvat eroista jäte- ja YVA-direktiivien terminologiassa, viittausten epäselvyyksistä (mm. YVA-direktiivi vs. IED; jätedirektiivin käännoiserot) sekä EU-tuomioistuimen oikeuskäytännöstä. Esimerkiksi taustaselvityksissä on tuotu esille C-486/04-tapaukseen esitetty kritiikki, jonka mukaan tuomioistuimen tulkinta ei ole nykyisen jätedirektiivin mukainen (2008/98/EY) ja muutenkin esitettyjä perusteluja on kritisoitu. Komission tuoreehko YVA-direktiivin soveltamisohje ("Interpretation of definitions of project categories of annex I and II of the EIA directive, 05/2015) on myös kritisoidun C-486/04-tapauksen päätelmien mukainen. On huomattava, että tulkintaongelmaa tullaan luultavasti sivuamaan EU-tasolla lähivuosien aikana. Esimerkiksi päivitetyn jätedirektiivin artiklan 12 mukaan komission on määrä arvioida 31.12.2012 mennessä jätedirektiivin liite 1., jossa annetaan esimerkkilistaus jätteen loppukäsittelytoimista.

YTP ei tässä yhteydessä ehdota muutoksia YVA-lakiin. Ehdotamme kuitenkin, että ympäristöministeriö seuraisi aktiivisesti asian kehittymistä EU-tasolla ja arvioisi kiireesti tarvetta päivittää kansallista YVA-hankelistaa, mikäli YVA-menettelyn soveltamisesta hyödyntämistoimintoihin tulee uutta tietoa ja perusteluita. Asia on tärkeä, jotta EU:n jäte-, YVA- ja teollisuuspäästädirektiivit saataisiin yhtenäisimmiksi ja näin myös kiertotalousajattelun mukaisiksi.

Lisätietoja: Anna Virolainen-Hynnä, asiantuntija, 0400-987805, anna.virolainen@ytpliitto.fi

Kunnioitettavasti

Ympäristöteollisuus ja -palvelut YTP ry

Otto Lehtipuu